

INTERVENCIÓ DE JOSEP M. BALCELLS, PORTAVEU DE CULTURA DEL GRUP PARLAMENTARI SOCIALISTES-CIUTADANS PEL CANVI EN EL PARLAMENT DE CATALUNYA EN EL DEBAT SOBRE LA LLEI DEL MEMORIAL DEMOCRÀTIC (24.10.07)

Gràcies President.

Honorables Consellers, Consellera

Senyores, senyors diputats.

Els confesso que en pujar avui a aquesta tribuna sento una doble satisfacció: en primer lloc per poder expressar en nom del meu grup parlamentari, socialistes-Ciutadans pel canvi el vot afirmatiu a la llei del Memorial, una llei d'una gran càrrega apolítica i emocional. Satisfacció, en segon lloc per fer-ho en presència a l'hemicicle o a les sales annexes d'estudiosos i experts en la matèria però sobretot de tantes i tantes persones, associacions i col·lectius que han estat i són encara avui testimonis vius dels qui van lluitar per la democràcia, dels que van ser víctimes de la violència política, de la repressió de la dictadura, de la tortura, de la presó o de l'exili. Gràcies a totes i a tots per la seva presència. L'aprovació avui d'aquesta llei serà per damunt de tot un homenatge als lluitadors per la democràcia i un reconeixement als que al llarg dels anys han sabut guardar i reivindicar la seva memòria, aquesta memòria respectuosa que volem que sigui a partir d'avui la memòria de tot el nostre poble. Gràcies a tots!

Al llarg de la seva tramitació els asseguro que jo he comprovat allò que diumenge passat al Palau Sant Jordi cantava una vegada més en Raimon: VENIM D'UN SILENCI ANTIC I MOLT LLARG. Silenci imposat als negres anys del franquisme. Després, desaparegut ja el dictador, va venir un altre silenci, no dels historiadors i estudiosos, Sr. Vila però sí de les víctimes. Si el primer era el silenci dels vençuts, el silenci de la por, el segon va ser el silenci resignat, el silenci de la prudència que va acabar sent el silenci de l'oblit. Silenci justificat per mor de no trencar la viabilitat de la transició democràtica aconseguida per la via de la reforma i no de la ruptura. En tots els casos silenci dolorós per aquells que reclamaven memòria i justícia. Avui Catalunya, el nostre Parlament s'avança no només per trencar aquest silenci antic i molt llarg sinó que vol posar altaveus als que han portat el dolor en solitari, que han portat el dolor molt endins, calladament, resignadament. Volem posar-nos avui al seu costat. Els volem mostrar reconeixement i estima. Amb ells volem recordar els que ja no hi són. Els volem retre homenatge. Volem recollir testimonis que serveixin de pedagogia democràtica per a les noves generacions. Volem dir ben fort que estem al costat d'aquells que encara avui reclamen uns papers que els van prendre i que donen fe de l'espoli dels vencedors. Són els papers de Salamanca, senyores i senyors diputats, que formen part d'aquesta memòria. I tal com estableix la llei volem que es completi el seu retorn. El partit dels socialistes de Catalunya i Ciutadans pel canvi, som bel·ligerants o si volen *també* som bel·ligerants en aquesta reivindicació i exigim com a part de la

memòria col·lectiva que s'accelerïn els mecanismes per fer realitat el retorn complet. Es de justícia.

M'han precedit en l'ús de la paraula els portaveus dels grups que han mantingut esmenes vives al text de la ponència. He escoltat les intervencions de tots ells. Amb més atenció la del portaveu de CiU. Li agraeixo el to i algunes de les consideracions globals que ha fet sobre el contingut de llei. És una llàstima que al final ens deixi un mal regust de boca, Sr. Santi Vila. Per una raó molt senzilla: hem treballat plegats en la ponència i és veritat que vostè ha estat constructiu. Nosaltres hi hem correspost. Estarà d'acord amb mí. Ens hagués agradat arribar al 100% de consens. Ho hem aconseguit en els continguts, és a dir en l'exposició de motius i en els articles que defineixen l'abast, els objectius, les funcions del Memorial. Lamento que la reserva o l'abstenció sigui només per l'estructura dels òrgans de direcció. Li vull fer veure el que jo entenc que és una certa contradicció, Sr. Vila. En l'exposició de motius precisament es diu que el memorial Democràtic és l'instrument amb què la Generalitat ha de dur a terme *polítiques públiques* destinades a la recuperació de la memòria de les víctimes de la Guerra civil i de les persones que van fer front a la repressió política, social, cultural i nacional d'un règim ignominiós. Si es tracta de fer polítiques PÚBLIQUES de Memòria no creu que és lògic que la responsabilitat última la tingui el govern? I malgrat tot miri què diu la llei, miri què es reserva el govern en aquesta estructura? Un total de 10. La resta, 10 més, seran escollits o pels grups parlamentaris o pel Ple del Parlament i 3 provindran de la direcció d'institucions vinculades a la memòria democràtica. Confio, tanmateix, que ens retrobarem en el desplegament de llei perquè coincidim en els objectius. Senyor Vila, gestionarem junts la memòria i construirem junts el discurs. Aquesta és la nostra voluntat.

No m'ha sorprès gens el discurs del diputat del partit popular. O potser hauria de matisar: M'han sorprès els arguments en boca del senyor Jordi Montanya perquè en els treballs de comissió i de la ponència les seves paraules no tenien exactament el mateix to. Sonaven diferent de les que acabem de sentir des de la tribuna i en nom del partit. Segurament són els aires nous que bufen als escons de la meua dreta sota el lideratge del nou president. La veritat és que els arguments per oposar-se a la llei m'han semblat senzillament excuses de mal pagador. Les lleis, senyor Montanya, són bones si esdevenen útils per resoldre contenciosos pendants. Aquesta, no ho dubti, ho serà. Tots els pobles honoren els que han mort per causes justes. Vd ens deia : No cal una llei per això. Discrepem. Per posar en marxa polítiques públiques de memòria, per eliminar aquells vestigis lligats a la dictadura i a la repressió, per estimular la pedagogia democràtica, per coordinar els esforços d'historiadors i experts, per afegir-nos a les iniciatives similars d'altres nacions..., és bo tenir un marc legal que ho empari.

Que quedi clar per a tots: Votarem la llei amb un no del partit popular. Ho han de saber els ciutadans de Catalunya. Jo els voldria demanar, diputats del grup popular, que a l'hora de votar, vostès que seuen en uns escons que els ho

permeten: mirin la cara de les víctimes o els familiars de les víctimes de la dictadura i de la repressió que ens acompanyen. Facin un esforç de compartir amb ells la memòria i reparar els sofriments derivats d'aquella guerra i d'aquella dictadura que els va portar a la presó, a l'exili o senzillament a l'execució. Es un deute que tenim tots, però per moltes raons, potser vostès d'una manera especial. Avui és l'ocasió que els ofereix aquest Parlament per la reconciliació, en nom de les organitzacions de represaliats pel franquisme, en nom de tantes i tantes víctimes assassinades, torturades, maltractades per defensar drets i llibertats. No busquin excuses: No els faci basarda condemnar un cop més el franquisme en seu parlamentària. Facin un reconeixement als que van sofrir per defensar la democràcia, les llibertats i els drets nacionals de Catalunya. No voldria creure aquest diputat que els parla que el seu problema és que no saben encara o no s'atreveixen a marcar una línia divisòria entre víctimes i botxins.

Sr. Albert Ribera: Hem escoltat el discurs, les seves paraules, boniques paraules ben lligades amb sofismes i una bona dosi de demagògia. Almenys avui ha donat la cara. Es que jo no l'he vist en cap de les reunions de la Ponència. Ni a vd. ni a cap dels diputats del grup mixt. Es una manera de manifestar potser el seu desinterès per la llei?. Tenia avui la seva gran oportunitat. Sensibles com són en els problemes lingüístics avui tenia l'oportunitat de condemnar els que van voler matar el català a cops de lleis i de repressió i en nom de la unitat de la pàtria. No ho ha fet. No ho farà. Estic segur que la ciutadania del nostre país n'haurà pres també bona nota.

La veritat és que avui quedem tots retratats. Voldria, tanmateix, que demà reprenguéssim el consens en l'aplicació de la llei que sortirà aprovada amb els vots de la majoria que dona suport al govern. I quin és el contingut del Memorial.

En primer lloc donar compliment en forma de llei a l'article 54 de l'Estatut que demana que es preguin mesures per al reconeixement i la rehabilitació de tots els ciutadans que han patit persecució com a conseqüència de la defensa de la democràcia i l'autogovern de Catalunya. En aquest sentit en l'exposició de motius es diu que la societat catalana té un deute amb el propi passat. Avui obrirem un nou camí per fer les paus amb aquest passat posant les bases legals per vetllar pel coneixement i el manteniment de la memòria històrica de Catalunya com a patrimoni col·lectiu que testimonia la resistència i la lluita pels drets i les llibertats democràtiques. Es una llei que no pretén obrir velles ferides sinó tancar aquelles que havien romàs obertes per l'oblit.

El Parlament de Catalunya, senyores i senyors diputats, ciutadans i ciutadanes que ens acompanyen o ens escolten, dirà avui de forma solemne que cal una condemna explícita del franquisme. Que cal una rehabilitació plena de totes les persones, organitzacions i institucions represaliades durant la guerra civil i el franquisme per tal que els supervivents, els seus familiars i amics i les generacions futures se sentin reconegudes d'una manera justa.

Aprovem una llei reparadora de la memòria. Una llei reconeixedora del compromís per la llibertat i la democràcia de milers de ciutadans que van sofrir la repressió, la presó o l'exili com a conseqüència d'aquest compromís. És veritat que la llei del memorial no podrà eixugar les llàgrimes dels que ja no hi són però podrà retornar honor, dignitat i reconeixement als familiars dels que van donar la cara en defensa de les llibertats, de la democràcia i també dels drets nacionals de Catalunya.

Es una llei que recull la pluralitat de memòries. No és una llei sectària, ni partidista, ni excloent. Posa en primer pla, naturalment, els milers de víctimes que van ser perseguides, torturades, empresonades, executades o obligades a l'exili per haver defensat la República, la llibertat, i les institucions democràtiques. Sabem que hi van haver altres víctimes i la llei recull la condemna de tots els actes execrables, assassinats inclosos, que es van donar també en la reraguarda republicana per grups incontrolats que aprofitant el desgavell van fer la seva guerra particular. D'acord amb els grups de l'oposició hem recollit aquesta pluralitat de memòries. Deia l'historiador Josep Termes que la guerra civil només estarà superada quan els néts del franquisme lamentin els crims dels franquistes i els néts dels republicans lamentin els crims comesos també en el bàndol republicà.

Parlant de la pluralitat de memòries no em resisteixo a fer una referència a l'acte que tindrà lloc el diumenge vinent a Roma amb la beatificació d'uns centenars de religiosos espanyols, catalans molts d'ells, que van morir començada la guerra per motius ideològics o religiosos. Un respecte per a tots ells. La llei que aprovarem els inclou també en el record i la memòria perquè la seva mort la considerem també injusta. A aquestes alçades tots tenim clar que la guerra civil no va ser una croada. No va ser una guerra de religió i tampoc no acceptem que els grups faistes per exemple volguessin justificar els assassinats de religiosos pel fet d'apareixer com a còmplices dels facciosos. Nosaltres ho condemnem. Afegim només que els que ara seran beatificats han tingut sempre el reconeixement públic per part de l'església. No ho criticaré pas però em permetran que aprofiti l'avinentsa per demanar des d'aquesta tribuna, si més no a l'església catalana que, un cop aprovada avui la llei del Memorial i després de les beatificacions a Roma dels seus sacerdots injustament assassinats, faci també un gest, demani perdó per les complicitats que va poder tenir l'església amb la dictadura. Que Jerarquia i no només les comunitats cristianes més actives.. digui públicament i solemnement una paraula de confort i de reconeixement per tots aquells *altres màrtirs*, potser no creients, que van lluitar, que van sofrir la repressió, presó o l'exili per ser fidels als valors de la llibertat i la democràcia. Aquest seria sens dubte un gest de reconciliació que el conjunt de la societat catalana aplaudiria.

El Memorial Democràtic arriba a aquest plenari per ser aprovada. No vol pas dir que sigui ja el final del seu trajecte. Caldrà, per tant, que les iniciatives públiques del Memorial Democràtic es tradueixin en pedagogia democràtica, pedagogia també de la convivència i del pluralisme. I això passa per l'escola, per la universitat

i pels mitjans de comunicació. La llei ha de ser inclosa en la matèria de l'educació per la ciutadania. El contingut i la filosofia de la llei haurà de traduir-se en material audiovisual, en obres de teatre i en guions televisius. N'hauran de parlar diaris, ràdios, còmics i novel·les. S'hauran de visualitzar en museus i en biblioteques. S'haurà d'estimular la lectura dels llibres d'història. I naturalment ho hauran de cantar els poetes i els nostres cantautors... Diumenge jo sentia emocionat al palau de Sant Jordi a M. del Mar Bonet que cantava: Què volen aquesta gent que truquen de matinada... I preguntava si els joves entenien què suposaven aquestes trucades de matinada per a molts i molts militants compromesos en la lluita per la democràcia. Cal continuar. Cal fer pedagogia de la memòria.

Jo voldria també aquí fer un homenatge als nostres historiadors que han bussejat en el tunel del temps per rescatar fets i testimonis que avui formen part d'aquesta memòria que solemnement volem projectar. No fa molt que m'ho recordava personalment l'historiador Josep Benet. Hi ha molta feina feta,. No vulgueu duplicar-la, em deia. Volem reconèixer la seva feina i la de molts historiadors d'aquí i de fora i volem sumar-hi tot allò que la llei ara pot incentivar i completar.

Votarem sí a la llei. Amb satisfacció. Els confesso que aquesta llei per a mi em remou records i vivències també personals: Jo he vist amics torturats a la prefectura a Vila Lletana. Jo he passat també per comissaries franquistes. Jo he vist també a casa plorar el meu pare recordant la mort del seu germà, del meu oncle, detingut per uns escamots de la Fai i assassinat al novembre del 36 a la presó de Lleida juntament amb 22 companys més de l'Espluga Calba. Executats sense judici, ni defensa ni garantia de cap mena. Jo he conegut capellans que van salvar la vida perquè els meus pares els van protegir i amagar clandestinament. Els més grans portem tots vivències i records amagats que la llei ens ha de permetre de transformar en pedagogia de la memòria democràtica.

Per això també puc dir ben alt que no hi ha cap ressentiment en aquest llei. No hi ha voluntat d'obrir ferides. La seva aprovació ens permetrà, senyores i senyors diputats, mirar-nos al mirall i saber que hem posat unes bases per a la reconciliació.

Agraïxo els serveis del lletrat Ismael Pitarch, els de la tècnica Angela Lleixà del grup. Un reconeixement especial per la directora general del Memorial, la Sra. M. Jesús Bono i la bona feina feta pel coordinador i relator l'il·lustre diputat Jaume Bosch. Vull acabar, senyores i senyor diputats amb uns versos de Joan Garcia Tristany del col·lectiu d'ex presos de la dictadura que m'han dit que avui ens acompanya. Serveixin de record i homenatge a tots els represaliats per franquisme.:

Ja em veus,
amb les temples que blanquegen
les carns
completament acomplexades
per jorns i desenganys
en els camins
d'amor i abnegació per la Utopia.
L'amor d'un cor recent
per un bocí de terra
d'aquella que trepitjo i que treballa
cada dia.

Ja em veus,
quasi a la fi d'aquest camí
omplert d'angúnies i curtes alegries,
quan s'apropa
la porta de sortida de la Vida.
Però...
Tornarem altra vegada a fer camí
i forcejar de nou
la porta de la història.

Aquesta llei del Memorial que avui aprovarem és una empenta més que se sumarà a aquells que amb la seva lluita, la seva resistència i la seva convicció democràtica van forcejar amb el dolor, la presó o l'exili les portes d'aquesta Història que nosaltres avui continuem escrivint amb esperança i emoció renovada.

Gràcies Sr. President, Senyores i senyors diputats.